

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta 4 Kokous 1/2020

Pöytäkirja

Aika 23.1.2020, klo 12:30–14:30
Paikka Helsinki, Kirkkokatu 12, kokoushuone Aleksanteri
Jakelu Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta

Jäsenet ja (varajäsenet) **läsnäolleet tummennetulla**
Olli Ruoho, puheenjohtaja, Eläinten terveys ETT ry
Juha Nousiainen, varapuheenjohtaja, Valio Oy, etäosallistuja

Leena Suojala, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry
(Marjukka Manninen, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry)

Mikaela Strömberg-Schalin, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.
(**Jonas Laxåback**, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.)

Tarja Koskela, Itä-Suomen yliopisto
(Annika Lonkila, Itä-Suomen yliopisto)

Jarkko Niemi, Luonnonvarakeskus, etäosallistuja
(Matti Pastell, Luonnonvarakeskus)

Anna Valros, Helsingin yliopisto
(Jarmo Valaja, Helsingin yliopisto)

Salla Tuomivaara, Kriittisen eläintutkimuksen verkosto
(**Jari Kärkkäinen**, Turun yliopisto)

Taina Mikkonen, Ruokavirasto
(Jaana Mikkola, Ruokavirasto)

Taina Kingelin, Länsi- ja Sisä-Suomen Aluehallintovirasto
Sofia Väärikkälä, Lounais-Suomen Aluehallintovirasto, etäosallistuja

Heidi Kivekäs, Animalia ry
(Veikka Lahtinen, Animalia ry)

Kati White, SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
(Maria Lindqvist, SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry)

Sanna Nokka, ProAgria Keskusten Liitto ry, etäosallistuja
(**Essi Wallenius**, Armenta Benessi), etäosallistuja

Tuomas Herva, A-tuottajat, etäosallistuja
(Anne Ollila, Paliskuntain yhdistys)

Matti Kalervo, Kesko Oyj
(Sari Ristaniemi, SOK)

Timo Niemi, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
(Juha Beurling, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry)

Susanna Ahlström, pysyvä asiantuntija, maa- ja metsätalousministeriö

Satu Raussi, sihteeri, Eläinten hyvinvointikeskus EHK, Luonnonvarakeskus

Kutsuttuina

Jonna Kumpulainen, Kumpulan kanitila
Tiina Pullola, maa- ja metsätalousministeriö

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:34.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Kokous todettiin ajoissa koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi. Kokouksessa oli mukana 13 edustajaa, 4 varaedustajaa ja 2 henkilöä kutsuttuina. Läsnä olleiden henkilöiden nimet on tummennettu yllä neuvottelukunnan nimilistassa. Pidettiin esittäytymiskierros.

3. Edellisten kokousten pöytäkirjojen hyväksyminen

Edellisten kokousten 28.8.2019 ja 12.11.2019 pöytäkirjat hyväksyttiin.

4. Tuotantokanien hyvinvointi ja käyttäytymistarpeet, *Jonna Kumpulainen*

Kanituottaja, kanitilayrittäjä Jonna Kumpulainen vieraili neuvottelukunnan kokouksessa asiantuntijana, ja kertoi tuotantokanien kasvatuksesta ja kanien hyvinvoinnista. Kani on uusi ja pienimuotoinen tuotantoeläin Suomen mittakaavassa, mutta Euroopassa tuotantoeläimenä hyvin yleinen. Tuottajamaista suuria ovat Etelä-Euroopan maat Espanja suurimpana. Suomessa kanin asema on lähinnä ollut lemmikki.

Kanin rakenne Tuotantokanin tyypillinen aikuispaino on 5 kg. Kanin turkki on kaksikerroksinen ja korvat ovat karvaiset ja paksut. Kanilla ei ole jaloissaan paljaita anturoita. Kani voi laittaa kylmällä ilmalla korvat vasten turkkia ja raajat pitää kropan alla. Kanilla on tiivis ruumiinrakenne ja kanin lämmönhukka on edellä mainituista syistä vähäinen. Kani viihtyy hyvin ulko- tai viileissä tiloissa.

Tuotantokanin ravinnontarve eroaa lemmikkikanista siinä, että se tarvitsee kunnollisen väkirehun. Siinä missä lemmikkikani pärjää heinällä, tuotantokani lahtuu pelkällä heinäruokinnalla ja voi jopa kuolla nälkään. Euroopassa tuotantokanit ruokitaan yleensä täysrehupelleteillä. Suomessa täysrehupellettejä ei käytetä, vaan kanit ruokitaan kuivalla heinällä ja väkirehulla kerran päivässä ja kanin tarpeen mukaan. Lisäksi käytetään tuoreruokaa, kuten porkkanaa tai omenaa, jotka toimivat myös virikkeenä. Kani syö pitkin päivää eikä synkronoi syömiskäyttäytymistään toisten kanien kanssa. Väkirehun syötiin tulisi saman pitopaikan kaikilla kaneilla olla tilaa syödä yhtä aikaa. Jatkuvalla kuivaheinäruokinnalla jokaisella saman pitopaikan kanilla ei tarvitse olla omaa ruokintapaikkaa, kertoi Jonna Kumpulainen. Vesi voidaan tarjota nipallisesta juomapullosta tai astiasta.

Suurin osa Suomen tuotantokaneista kasvatetaan lihaksi. Kanista hyödynnetään kaikki: liha, sisäelimet, talja, korvat ja käpälät. Vain kanin suolet menevät hukkaan. Suomessa kasvatetaan myös pienimuotoisesti jonkun verran angorakaneja. Tällä hetkellä kaikilla kanitiloilla on myös oma poikastuotanto. Suomea isommassa mittakaavassa on myös erikoistunutta poikastuotantoa. Kaninpoikaset ovat herkkiä erilaisille taudinaiheuttajille ja siirrot tilojen välillä voivat olla kohtalokkaita tautien kannalta. Suomessa on noin 14 ammattituottajaa, jotka kasvattavat kaninlihaa myyntiin. Lisäksi meillä on noin 200 omatarvetuottajaa. Kolme teurastamoaa tekee kanien rahtiteurastusta, mutta valtaosalla ammattitiloista on oma elintarvikehuoneisto, jossa kanit teurastetaan. Tilalla teurastettava kani tainnutetaan siipikarjan tainnutukseen kehitetyllä tainnutusjousella. Tainnutettaessa kani on istuallaan ja tainnutusjousen tappi laukaistaan kanin aivoihin. Tappi aiheuttaa aivovaurion ja kani menettää tajuntansa. Taintumisen onnistuminen, kanin tajuttomuus, todennetaan silmärefleksin ja rytmisen hengityksen puuttumisena. Onnistuneen tainnutuksen jälkeen tajuttoman kanin kuolema varmistetaan laskemalla siitä veri. Tainnutusjousia on useamman kokoisia ja pienemmällä jousella voidaan tainnuttaa kanin poikasia, jos niitä on tarpeen lopettaa.

Tuotantokanit ovat peräisin lemmikkikanikaneista Tuotantokanit ovat kesyjä ja niitä on helppo käsitellä. Arat, pelokkaat ja aggressiiviset kanit karsitaan pois tuotannosta. Kanin aggressiivisuus voi johtua hormoneista (lisääntymiselimistön ongelmat). Tuotantokaneja

myydään myös välillä lemmikeiksi ja Suomessa tuotantoon käytettävistä kaniroduista suurin osa on peräisin näyttelyroduista. Ranskassa jalostetut Hyla Max -tehotuotantohybridit on jalostettu lihantuotantoa varten. Jalostetut ja lihaksikkaat Hyla Max -tuotantokanit ovat hyvin liikkuvaisia sekä kovia kaivamaan ja hyppimään. Kaninäyttelyissä voi nähdä jopa seitsemänkiloisia jättikaneja, mutta tuotantokanien paino rajoittuu viiteen kiloon. Jättikanit eivät sovellu lihantuotantoon, koska ne ovat isoluisia, hidaskasvuisia ja rehuhyötysuhteeltaan huonoja. Yleisesti kani kasvaa hyvin ja tuottaa paljon lihaa pienellä rehumäärällä eli kanilla on hyvä rehuhyötysuhde. Kun kasvatus sujuu, niin kani on ekologien tuotantoeläin, kertoi Jonna Kumpulainen.

Kanin pitopaikka tuotannossa on verkko tai ritiläpohjainen Kani kelpaa hyvin ruuaksi ketulle, supikoiralle, rotalle, minkille ja haukoille. Rotta pystyy tappamaan ainakin kanin pentuja. Kanin pidossa on siksi huolehdittava, että kanit suojataan pedoilta. Kania on myös estettävä kaivamasta itseään pitopaikastaan ulos. Lähes kaikki Euroopan kanituotanto on tähän asti tapahtunut verkkopohjalla, mutta Euroopassa on pikkuhiljaa siirretty ritiläpohjaisiin kasvattamoihin. Verkko ja ritiläpohjalla kasvattamisen syy on siinä, että kani on erittäin herkkä erilaisille taudeille, ja läpäisevällä pohjalla kanin pitopaikka on helpompi pitää puhtaana kuin kiinteällä pohjalla. Suomessa ei käytetä lainkaan paljaita verkkopohjia ilman kuiviketta.

Kani kantaa kuukauden - poikasia syntyy kerralla 1-14 Kanin kantoaika on noin 1 kuukausi. Poikasia kaninaaras tekee kerralla 1-14, yleensä kanin poikueessa on 8-10 poikasta. Euroopassa kaneja tiineytetään lähes yksinomaan keinosiemennyksellä. Suomessa ei käytetä kanien lisäämiseen keinosiemennystä, vaan vapaata astutusta. Jos naaras ei halua uroksen astuvan, se pitää häntänsä alhaalla. Eurooppalaisessa tehotuotannossa naaraskaneilla voidaan teettää 8-9 poikuetta vuodessa. Näin tiheä pennutus stressaa emoja. Suomessa kaninaaraalla teetetään 2-4 poikuetta vuodessa. Poikaset syntyvät karvapesään, jonka emo tekee nypymällä omista mahakarvoistaan. Poikaset syntyvät avuttomina, pieninä, karvattomina ja silmät kiinni. Silmät avautuvat noin 2 viikon iässä ja 3 viikon iässä poikaset tulevat pesästä ulos. Kiinteää ruokaa kaninpoikaset alkavat syödä 3-4 viikon iässä. Jos emo astutetaan poikimakiimaan, niin poikaset pärjäävät omillaan 4 viikon ikäisestä. Vähimmäisvieroitusikä on noin 28 vuorokautta, sitä ennen poikaset eivät pärjää yksin. Jos emo on sairas, niin pienempienkin poikasten hoito voidaan tarvittaessa järjestää jotenkin. Suomessa pennut vieroitetaan emostaan 5-6 viikon ikäisenä. Tuolloin emo jo haluaa poikaset pois samasta tilasta, kertoi Jonna Kumpulainen. Luonnossa kaniemo ei ole koko ajan poikastensa kanssa. Kaninpoikasia on helppo siirtää emolta toiselle ensimmäisten päivien aikana syntymästä ja tasata näin poikueita. Emoa varhaiset poikasten siirrot eivät haittaa. Emo voi imettää jopa 11 pentua hyvin, mutta voi olla emoja, joilla maito riittää korkeintaan 6 poikasen ruokkimiseen. Hyvän emon pitäisi pystyä hoitamaan 8 pentua. Kaniemo imettää poikasiaan yleensä vain kerran vuorokaudessa. Aktiivinen imetys kestää noin viisi viikkoa.

Kanipoikue pitää voida tarkastaa Jokaiselle emolle täytyy antaa pesäkoppi hyvissä ajoin ennen synnytystä. Pesäkoppi on esimerkiksi puukoppi, jossa on irrotettava kansi, jotta poikaset voidaan tarkastaa. Poikimakopissa kannatta olla kynnyslauta, jolla vältytään siltä, että poikaset raahautuvat emon nisissä roikkuen pois pesäkopista. Pesäaikana poikasia menehtyy väistämättä jonkin verran. Synnytyksen yhteydessä kuolee tyypillisesti 1-2 ensimmäistä tai viimeistä poikasta tai ne syntyvät kuolleina. Pesästä pitää voida poistaa kuolleet ja vialliset poikaset, kuten poikaset, joilla on pääaukile. Kaniemo avustaa itse itseään synnytyksessä vetäen poikasia ulos synnytyskanavasta, jolloin poikanen voi vioittua. Kaniemon ei saisi antaa synnyttää maakoloihin, sillä niistä poikasten kunnan tarkastaminen ja kuolleiden poikasten poistaminen on mahdotonta. Kaninpoikasten kuolleisuus pesäaikana on muutaman prosentin luokkaa ja kuolleisuus riippuu hoidon laadusta ja siitä, miten poikueita tasataan. Isosta poikueesta, jossa on esimerkiksi yli 11 poikasta, on osa poikasista karsittava tai siirrettävä/tasattava muille emoille. Ensimmäisten elinpäivien aikana kuolleisuus on suurinta. Pesäkauden jälkeinkin kanien kuolleisuus on Euroopassa korkea sairauksien takia.

Jonna Kumpulainen kertoi, että hänen tilallaan kaninpoikasten kuolleisuus pesäkauden jälkeen on noin 0,5 % tasolla.

Kanin poikiminen ja imetys Ihmisen suorittama kaninpoikasten keinoruokinta on vaikeaa, kaninmaito on vahvaa ja tutin koko pitää olla minimaalisen pieni. Jotkut hoitavat orpopoikasia ruokkimalla niitä pipetillä. Pienet poikaset vetävät maitoa helposti keuhkoihin ja voivat kuolla keuhkokuumeeseen. Kaniemot eivät yleensä tapa poikasiaan. Emo ei myöskään välitä siitä, että tuttu hoitaja tarkastaa pesän ja poikaset. Jotkut emot puolustavat pesäänsä, mutta tällaisen emon voi poikasten tarkastuksen ajaksi laittaa syömään herkkuja toisaalle. Emot voivat imettää poikasiaan Suomessa silloin kun haluavat, imetystä ei rajoiteta. Kaniemo on myös hyvä piiloittamaan poikasiaan. Se voi esimerkiksi poikia heinien joukkoon pesäkopin sijaan. Yleensä kani saaliseläimenä poikii yöllä. Kania ei voi oikein auttaa synnytyksessä, sillä, jos synnytystä menee katsomaan, niin kani keskeyttää synnytyksen, ja jatkaa vasta seuraavana yönä. Yleensä poikimiset sujuvat hyvin ja nopeasti ja emo selviää poikimisesta hyväkuntoisena. Talviaikaan ei ulkokaniloissa ole kaninpentuja, sillä naaraat eivät enää anna urosten astua syyskuun jälkeen. Talvella kaneja ei pennuteta ulkokaniloissa, mutta sisäkanoissa kaneja voi pennuttaa talvellakin käyttäen valo-ohjelmaa.

Vieroitettut poikaset ovat alttiita taudeille Urosta ja naarasta ei saisi koko ajan pitää yhdessä. Jos niitä pidetään yhdessä, uros astuu naaraan poikimakiimaan, ja uudet poikaset syntyvät jo, kun edelliset poikaset ovat vasta 4 viikon ikäisiä. Tällöin edelliset poikaset on vieroitettava varhain, jotta maitoa riittää seuraavalle poikueelle. Lisääntymisaikana uros ja naaras voidaan pitää yhdessä esimerkiksi pari viikkoa ja sitten siirtää erilleen. Uros voi astua naaraan jopa kanihäkin verkkoseinän läpi. Naaraat eivät yleensä tule toimeen keskenään samassa tarhassa, mutta poikkeustapauksissa voivat tulla. Ryhmäpoikimiseen liittyy riskejä, pienemmät poikaset eivät pärjää maitokilpailussa. Vieroitettavat poikaset siirretään omana poikueena pois emon luota ja emo jää pitopaikkaan. Poikaset ovat hyvin alttiita tartuntataudeille 5-12 viikon iässä. Tuolloin pitopaikassa on oltava hyvin siistiä. Toimiva ratkaisu on verkko- tai ritiläpohja, jossa verkkopohjan päällä on noin 1 cm päivittäin vaihdettavaa olkikuivitusta. Kokkidioosi tappaa kaninpoikasia eniten. Se on ulosteperäinen loinen, ja sääntönä on hyvä pitää, että kaninpoikanen ei näe eilistä papanaansa. Tällöin kokkidit eivät pysty lisääntymään liikaa, eikä poikasten ripulit pääse yleistymään. Kaninpoikaset erotellaan sukupuolen mukaan 10-13 viikon iässä, jolloin niiden sukupuoli tarkistetaan ja uros- ja naaraspoikaset laitetaan erilleen. Sukukypsyyden poikaset saavuttavat 16-18 viikon iässä, ja poikaset on eroteltava hyvissä ajoin ennen tätä. Kanin teurasikä on noin 4-5 kuukautta kasvusta tai rodusta riippuen.

Verkkopohjan päälle olkea Kani on hyvin takapainoinen eläin, sillä on ruumiin massaan nähden karvaiset pitkät takakäpälät ja pyöreät etukäpälät. Käpälien karvaisuuden vuoksi sopiva verkkopohja ei aiheuta kaneille ongelmia, kertoi Jonna Kumpulainen. Suomessa tuottajat eivät kuitenkaan käytä paljasta verkkopohjaa, vaan verkkopohjan päälle laitetaan kuiviketta, yleensä olkea. Jos kaneilla havaitaan jalkapohjaongelmia tai -tulehduksia, niin kyseessä on rakenneongelma. Esimerkiksi kantapäät voivat kulua rakenteen takia. Poikasilla verkkopohjan silmäkoko on 13 mm ja verkkopohjan päällä on olkea.

Pitopaikan rakolattian raon leveys 10-13 mm Euroopassa käytetään ritilälattioita 14 mm raolla. Papanoiden ja pissan pitää mennä lattian läpi ja märät kohdat pitää siivota pois joka päivä. Jos verkkopohjassa on iso silmäkoko, niin päälle pitää laittaa enemmän kuivikkeita. Rakolautalattian raon leveys on hyvä olla 10-13 millia, että papana ja nesteet menevät raon läpi. Kaniemon pitopaikan lattian pitää olla niin tiivis, että pikkupoikasen käpälä ei mene läpi, mutta nesteet poistuvat tai imeytyvät. Juuri vieroitetuilla 800-1500 g painoisilla hyvä lattianraon leveys on 13 mm ohuen olkikerroksen kanssa tai ilman. Kani pissaa mielellään imevälle alustalle, ja turvelaatikot ovat melko käteviä, kanit pissavat mielellään niihin. Laudasta tehty rakolautalattia on Jonna Kumpulaisen mielestä hyvä, lattia voidaan desinfioida

kanierien välissä. Kerroskasvattamoissa voi olla lattiana samanlainen muoviritilä, jota käytetään siipikarjalla.

Koppi ulkokaneille Lihakanit ovat Jonna Kumpulaisella ympärivuoden ulkona ja niiden pitopaikassa on puinen koppi kesät talvet. Kanit istuvat usein kopin katolla, joten koppi on hyvä virike. Kanit voivat hyppiä kopin katolle ja sieltä alas. Kanit myös pureskelevat puista koppia. Puinen koppi kanitarhassa saa olla aika pieni, niin, että kani kokee kopin suojaisaksi ja poikii sinne. Emokaneilla on pitopaikassa lausalattia ja sen päällä olkikuivitus. Lisäksi emokaneilla on ruokakuppi, vesi, heinäseimi ja kopin katon kautta verkkoaidan läpi seurustelumahdollisuus naapurikanin kanssa. Ulkokaneilla on hyvä olla koppi koko ajan, mutta sisäkanoilla ei välttämättä tarvita koko ajan koppia. Angorakanit on hyvä pitää aina sisällä, sillä angorakanien villa ei siedä kosteutta. Aikuisen kanin pitopaikan, kanitarhan, pinta-ala on Jonna Kumpulaisen tilalla 1,2-1,64 m² ja kaninpoikasten tarhan 1,2 x 1,25 m. Kaikki kanitarhat on nostettu maasta irti. Näin tarhat pysyvät kuivana, mikä on tärkeää hygienian kannalta. Kanin korvien pitää mahtua pitopaikassa olemaan pystyasennossa. Mikäli kani ei mahdu pitämään korviaan pystyssä, se joutuu aktiivisesti pitämään korvansa alhaalla, mikä häiritsee kania. Kun häkin korkeus on 60 cm, aikuinen kani pystyy nousemaan takajaloilleen tähystelemään. Kaneja pidetään hyvin monenlaisissa paikoissa ja usein pitopaikat rakennetaan itse. Pitopaikka voi olla vanhassa navetassa tai hevostallissa esimerkiksi ns. kerrostalohäkeissä tai umpilaatikoissa, joiden pohjalla on kuiviketta. Jonna Kumpulainen arveli, että turkiskettujen varjotalokin voisi sopia kanien pitoon, jos jokaisessa häkissä on vesi, kopit ja olkea verkkopohjalle kuivikkeeksi.

Luonnossa perhekuntana isolla alueella – tuotannossa yleensä yksittäin pitopaikassa Kani ei ole laumaeläin, vaan hämärän aikaan aktiivinen yhdyskuntaeläin ja kaniyhdykskunnalla on luonnossa oma reviiri. Yksi kaniyhdykskunta voi elää useamman neliökilometrin alueella. Yleensä yhdyskunnat koostuvat perhekunnista, joissa on uros omien naaraiden kanssa. Tuotannossakaan siitosuroksia ei tule pitää samassa tarhassa. Uroksia voi tuotanto-olosuhteissa kuitenkin pitää vierekkäisissä häkeissä. Vierekkäisten häkkien urokset ”pullistelevat” toisilleen esitellen voimiaan. Jos naaraita on lähellä, niin urokset voivat olla vierekkäisten häkkien uroksille aggressiivisia ja jopa purra toisiaan kuonoon verkkoaidan läpi, jos välissä on vain verkko. Urosten käyttäytymiseen voi myös kuulua virtsaaminen naapuriin. Urokset voivat myös virtsata naaraiden päälle. Kanin puremasta tulee herkästi syvä pistohaava, koska kanin hampaat ovat pitkät. Kanien aggressiiviseen käyttäytymiseen kuuluu myös raapiminen, potkiminen ja naarailta nyrkkeileminen. Urokset voivat purra toisiaan takapuoleen ja sukuelinten alueelle pyrkiessä ns. kastroimaan kilpailijoita eli puremaan toisiaan kiveksiin. Kanit voivatkin vahingoittaa toisiaan tappeluissa pahasti. Tappeluista voi seurata haavoja, rupia ja muita vammoja. Kanien tappelu voi alkaa aivan yllättäen, vaikka sitä ennen kanit olisivat tulleet hyvin toimeen. Jos uroskaneja kasvatetaan seitsemän kuukauden ikään turkiksiksi, niin ne kannattaa pitää erillään, koska ne tappelevat ja vahingoittavat toisiaan. Uroskanit kannattaa siksi joko teurastaa ajoissa tai kasvattaa yksittäin. Suuret tilatkaan eivät ratkaise tuotannossa kanien aggressiivisuutta. Ryhmäkasvatuksessa myös ruokintatilanteissa voi tulla kärkeä. Jonna Kumpulaisen mukaan aggressioitten takia kaninpidossa ei voida vaatia, että kaneja pidettäisiin koko ajan yhdessä. Jos kanit ovat olleet pienestä saakka yhdessä, niin yhdessä voi sujua hyvinkin, mutta aikuisina kaneja ei oikein enää voi yhdistää. Kaninaaraat puolustavat luonnossa omaa pesäkoloaan. Poikkeuksena oikein hyvät naaraskaverukset voivat pesiä samassa kolossa. Kanien väliset kiistat ovat yleisiä rajoitetussa tilassa. Lähes kaikki kaninpitäjät pitävät aikuisia kaneja pitopaikassaan yksin tappeluiden välttämiseksi, niin tuotanto- kuin lemmikkikanien pidossa. Nuoria naaraita voi pitää ryhmässä ja eriyttää omiin pitopaikkoihinsa aggressioiden ilmetessä. Kaninaaraiden ryhmäkasvatuksessa poikimiseen voi liittyä kiistoja ja arvoltaan alemmalle kanille aiheutua stressiä. Aalempaa voidaan nyppiä ja ajaa pois ruokakupilta. Tappelevat kanit pitää erottaa, mutta, jos naaraskanit tulevat toimeen, niin niitä voidaan pitää yhdessä. Aggressioista huolimatta on tärkeää, että kanit näkevät pitopaikastaan muita kaneja. Suomessa pidetään

yleensä poikaset ja teinit ryhmissä. Ryhmässä kanit tykkäävät esimerkiksi lepäillä kasoissa ja ne hyppäävät ketterästi toistensa yli.

Naaraskanit kaivavat Joillakin kaneilla on tarve kaivaa. Luonnossa kaivaminen on naaraskanien tehtävä. Ne kaivavat pesäkolon poikasille ja koko yhdyskunnan tunnelit. Urokset eivät juurikaan kaiva, mutta tuotanto-oloissa urokset tykkäävät järjestellä kuivikkeita ja esitellä toimintaa naapureille. Osa naaraista pyrkii kaivamaan myös tuotanto-oloissa, mutta osa ei, mahdollisesti, koska niillä on pesäkoppi pitopaikassa. Kaivamisen toteuttaminen tuotanto-oloissa on vaikeaa, koska se vaatii paljon kuiviketta. Kaivuumahdollisuudesta joudutaan siis tinkimään hygieni- ja terveystarpeiden vuoksi. Kanit kuopivat, siirtelevät olkia ja tekevät pesää kuivasta heinästä tai oljesta. Kaneilla pitää olla pesäntekomateriaalia.

Tuotantokanin pitopaikka Suomessa Kanien pitopaikassa on Suomessa yleensä koppi, kuivaa heinää syötäväksi ja toimintamateriaaliksi, kuivikkeita lattialla ja tilaa liikkua. Monesti kaneille annetaan myös lehtipuun oksia pureskeltavaksi. Osa kanin käyttäytymisrepertuaarista ei pystytä pito-olosuhteissa toteuttamaan. Syynä on pitopaikan hygienian pitäminen sillä tasolla, että kanien terveys pysyy hyvänä. Kanin maapohjalla toteutuva mahdollisuus kaivaa on hygienian kannalta melko mahdotonta toteuttaa tuotanto-oloissa. Jos kaneja pidetään maapohjalla, kaivaa emokani pesäluolan, josta on vaikea tarkastaa poikuetta, ottaa pois kuolleita poikasia ja lopettaa huonokuntoisia. Maapohjaa on mahdotonta pitää hygieenisenä, mistä syystä maapohja altistaa kanit vakaville tartuntataudeille.

Kesällä kanin pitopaikassa pitää olla varjoa Ympärivuotisesti ulkona kasvatettava kani tulisi pitää syksystä alkaen ulkona, jotta se tottuu pikkuhiljaa ulkona oloon ennen talven tuloa. Kaneja on tarhattu pitkään Pohjoismaissa ulkona. Kanit viihtyvät ulkona, sillä ulkona pito tarjoaa virikkeitä, kuten luonnonvaloa ja hajuja. Kani on herkkä kaasuille ja pölylle, joten kanin pito ulkona on hengityselimistön kannalta suotuisaa. Talvella kanin ulkotarhassa on ehdottomasti oltava koppi, johon kani pääsee viimalta suojaan. Kania saa Ruotsissa pitää ympäri vuoden ulkona, kunhan pitopaikka on irti maasta ja kanilla on siellä pesäkoppi. Talvella kanin ulkotarhassa tulee olla ainakin tuulensuoja, mutta lisäksi mielellään kuivikkeita. Talvella ulkona ei tulisi pitää englanninluppakorvia tai pienirex-kaneja. Tuotantokanit eivät ole tällaisia. Paleleva kani vetää korvat ihoon kiinni ja tärisee. Angorakania ei tulisi pitää ulkona alle nollassa celsiusasteessa karvattomana, paksussa villassa angorakani kestää kylmää hyvin. Kani saa helposti kaniflunssan pistemäisestä vedosta. Kesällä kanin tarha pitää olla varjostettu, sillä kova helle on kanille stressi, esimerkiksi kanin kopissa ilma ei pääse kiertämään. Talvella kanin kuppiin pitää antaa lämmintä vettä, ei kuitenkaan kuumaa. Pohjoismaissa kaneille tarjotaan yleensä vettä aamuin ja illoin eli kaksi kertaa päivässä. Jotkut kaneista osaavat tehdä vesikuppiin avannon, jos vesi pääsee välillä kupissa jäätymään. Jonna Kumpulainen kertoi jakavansa kaneille vedet kolme kertaa päivässä, aamulla, päivällä ja illalla. Päivällä kanit juovat hänen mukaansa eniten väkirehun syömisestä yhteydessä tai vähän sen jälkeen. Kanin alkuperäiset elinalueet ovat suhteellisen kuivia seutuja ja, jos kanille annetaan vesipitoista tuoreruokaa, niin kanin vedentarve ei ole kovin suuri. Jonna Kumpulaisen mukaan kanille ei tarvitse olla sulaa juomavettä jatkuvasti, ja hän toivoi, että kanien ulkotarhasta voisi jatkossakin harjoittaa tarjoten kaneille vettä kolme kertaa päivässä niin, että vesi jätetään kanin saataville. Lämmitettävä juomakuppi toimii kanin pitopaikassa huonosti, sillä kani puree sähköjohdot rikki. Jos kani on kärsinyt janoa, se juo vettä saatuaan yleensä pitkän aikaa. Imettävällä kaniemolla pitää olla vettä koko ajan tarjolla. Pentujen veden tarve on isompi kuin aikuisilla. Ruotsin säädöksissä kaneille tulee tarjota vettä kaksi kertaa päivässä talvella.

Jyrsiminen on kanille tärkeää Kanin heinäseimet ja kopit voivat olla puun lisäksi myös muovia, mutta voi olla, että kanit jyrsivät muovia paljon. Jyrsiminen on kanille erittäin tärkeää. Jyrsimismahdollisuuden voi kanille toteuttaa monella tavalla. Jonna Kumpulaisen mukaan käsittelemätön puu kanitarhassa on hyvä tyydyttämään kanin jyrsimistarpeen. Kanit jyrsivät ja

pureskelevat mielellään koppeja ja pitopaikan raakalautoja ja merkkäavat puuta leuoillaan. Kanin hampaat kuluvat, kun kani pureskelee ruokaa. Jos kanilla on hammasongelmia, ne johtuvat joko perimästä tai ruokinnasta.

Angorakani on kerittävä vähintään kolme kertaa vuodessa Angorakani keritään esimerkiksi koiratrimmerillä, mutta myös saksilla kerintä onnistuu. Suomalaiset tuottajat haluavat, että kanin kerintä nyppimällä kielletään meillä, sillä se aiheuttaa kanille kipua. Suomalaisten tuottajien mukaan kanille ei myöskään saisi syöttää aineita, jolla karvat irtoavat helpommin. Kerittävä kani laitetaan istumaan pöydälle. Angorakani täytyy keriä 3-4 kertaa vuodessa (vähintään 3), muuten sen villa huopuu ja aiheuttaa ihotulehduksia, hilsettä ja kutinaa. läkkäillä angorakaneilla karva ei välttämättä kasva nopeasti. Kanin kuntoa pitää tarkkailla ja, jos sen karvassa on huopumaa tai villapanssareita, niin kani on aina kerittävä.

Kani voi olla tuotannossa jopa kuusi vuotta Lihantuotantokanit ja angorakanit voivat elää jopa kuusivuotiaiksi. Emokaneja ei yleensä käytetä tuotannossa neljää vuotta kauemmin. Naaraat poistetaan yleensä uroksia aiemmin, sillä niille tulee ikääntyessä herkästi kohtumuutoksia, kuten kystia tai tulehduksia. Lemmikkeinä pidettäviä naaraskaneja suositellaankin steriloitavaksi. Pienet kääpiökaniit voivat elää yli 10-vuotiaiksi, mutta isot kanit eivät elä niin vanhoiksi.

Tuottajat ehdottavat tilavaatimuksia Kanituottajat odottavat, että pian saadaan kansalliset säädökset (valtioneuvoston asetus kaniiden suojelusta) kaniiden pidon vähimmäisvaatimuksista ja heillä ehdotuksia vähimmäisvaatimuksiksi. Euroopassa kaniiden kasvatusolosuhteet ovat ahtaat. Suomalaiset kanituottajat haluaisivat Suomeen kansallisesti Euroopan käytäntöjä suuremmat tilavaatimukset. Tuottajien mukaan aikuista siitoskaniä yksittäin saisi pitää enintään 6 kg/m². Vakituksisesti ryhmässä enintään 9 kg/m² ja väliaikaisesti ryhmässä enintään 12 kg/m². Nuorta kaniä saisi pitää yksittäin enintään 10 kg/m² ja ryhmässä enintään 15 kg/m². Kanihäkin korkeuden tulisi nuorille kaneille olla vähintään 40 cm ja aikuisille vähintään 60 cm. Jonna Kumpulainen suositteli kanin pitopaikkaan koppia. Pitopaikan pohjana hänen mielestään paljas verkkopohjakin menettelee, mutta tuottajat käyttävät meillä verkkopohjan päällä aina kuiviketta. Pelkkä verkkopohja ei ole niin haitallinen kanin kuin esimerkiksi turkiseläinten jalkapohjille kanin jakojen erilaisen rakenteen takia, kertoi Jonna Kumpulainen. Kanin pitopaikan verkkopohjan päällä käytetään kuiviketta myös siitä syystä, että paljaan verkkopohjan imago on kuluttajien silmissä negatiivinen. Tuottajat markkinoivat kanin lihaa eettisenä lihavaihtoehtona, eikä verkkopohja ilman kuiviketta sovi tähän imagoon.

Kaniiden lääkitys Tuotantokaneille ei juuri löydy sallittuja lääkkeitä. Esimerkiksi yhtään kaneille hyväksytyjä kipulääkettä ei ole. Jos kaniemoille käytetään pieneläimille hyväksytyjä lääkkeitä, niin seurauksena on ikuinen teuraskielto. Kanituottajat toivovat, että lääkevalikoima laajenisi, etenkin kipulääke tarvittaisiin. RHD rokote on hyväksytty kaneille, mutta rokotteen hinta kaniä kohti on niin iso, että käytännössä tuotantokaniiden pitäjän ei kannata rokotetta käyttää, vaan huolehtia taudin ennaltaehkäisystä huolellisella hoidolla. Suomen kanituotanto on niin pienimuotoista, että kaneille hyväksytyjen lääkkeiden tuonti Suomeen ei olisi kannattavaa liiketoimintaa, arveltiin.

Kanituottajien osaaminen Kaniiden pito vaatii osaamista ja kysyttiin, onko kaniiden pitäjille osaamisvaatimuksia ja koulutusta. Jonna Kumpulainen kertoi, että kaniiden pitäjille ei ole opetushallituksen alaisuudessa järjestettyä koulutusta. Jotkut kaniyhdistykset pitävät kurseja. Olisi varmasti mahdollista järjestää johonkin oppilaitokseen kaniiden pidosta ja hyvinvoinnista räätälöityä koulutusta, todettiin.

Kysyttiin, **mitä säädöksiä** tuotantokaniiden hyvinvoinnin **viranomaisvalvonnassa sovelletaan** ja kuultiin, että yleensä ja soveltuvien osien lemmikkieläinasetusta sekä seura- ja harrastuseläinasetusta (Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta [674/2010](#)). Näitä käytetään, koska kaneille ei vielä ole omaa

hyvinvointiasetusta. Useimmiten valvonnassa on kyseessä pitopaikka, jossa kasvatetaan kaneja omaan käyttöön. Todettiin, että valvontaeläinlääkäreille tarvittaisiin ohjeet kanin pitopaikan ja hyvinvoinnin arvioimiseen (esimerkiksi lihavuuskunnon arviointiin), koska kani on monelle tuntematon eläin.

Tiedoksi saatettiin, että Euroopan elintarviketurvallisuusvirasto EFSA on julkaissut raportin [Health and welfare of rabbits farmed in different production systems](#).

5. Vesipuhveleiden hyvinvointi ja käyttäytymistarpeet, Laura Hänninen
Siirretään seuraavaan kokoukseen 26.3.2020.

6. Ajankohtaista maa- ja metsätalousministeriöstä ja EU-komission linjaukset, Susanna Ahlström

Eläinten hyvinvoinnista saatiin Suomen EU puheenjohtajuuskaudella aikaan neuvoston päätelmät. Päätelmät eivät ole sitovaa lainsäädäntöä, mutta suuntaavat EU:n eläinten hyvinvointipolitiikkaa ja komission toivotaan käyttävän päätelmiä uuden eläinten hyvinvointistrategian tekemiseen. Viimeisestä EU eläinten hyvinvointisäädöksestä on jo aikaa 10 vuotta. Päätelmien valmisteluvaiheessa lähetettiin EU jäsenmaiden eläinlääkintöpäälliköille kysely. Kyselyn perusteella jäsenmaista löytyi selkeä kannatus eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi. Maa- ja metsätalousministeriö julkaisi päätelmistä [tiedotteen](#).

EU:n ympäristö- ja maatalousvaliokunnista on toivottu kloonauksen ottamista käsittelyyn vuosien jälkeen. Kloonaukseen liittyy eläinten hyvinvointiongelmia. Esimerkiksi Yhdysvalloissa kloonataan siitossonneja ja kloonattujen sonnien spermaa voidaan myydä. Kloonaukkeltoa on hankalaa ja kallista valvoa. Arveltiin, että EU parlamentti tulee palaamaan kloonausasiaan.

EU komissio on luvannut julkaista Farm to Fork -strategialinjauksen kevään 2020 aikana. Saksa on luvannut jatkaa ensi syksyn puheenjohtajuuskaudellaan EU-tason keskustelua eläinten hyvinvointimerkinnästä. Saksan parlamentissa on parhaillaan käsittelyssä eläinten hyvinvointimerkintälainsäädäntö, ja saksalaiset haluavat keskusteluttaa myös EU parlamenttia asiasta. Saksan hyvinvointimerkintäjärjestelmä tulee olemaan samantyylinen kuin Tanskan Bedre Dyrevelfærd -järjestelmä. Kuultiin, että myös Espanjaan suunnitellaan samantyyppistä järjestelmää kuin on Tanskassa.

7. Muut asiat

Sihteeri tekee luonnoksen toimintasuunnitelmaksi ja lähettää sen jäsenille. Toimintasuunnitelma hyväksytään seuraavassa kokouksessa.

8. Seuraavan kokouksen 26.3.2020 asialista

Seuraavan kokouksen asialistalla on vesipuhveleiden hyvinvointi ja käyttäytymistarpeet alustajana Laura Hänninen Helsingin yliopistosta sekä neuvottelukunnan toimintasuunnitelman hyväksyminen.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:01.

Helsingissä 26.3.2020

Olli Ruoho
Puheenjohtaja

Satu Raussi
sihteeri

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta 4 Kokous 3/2020

Esityslista

Aika 23.1.2020, klo 12:30–14:30
Paikka Helsinki, Kirkkokatu 12, kokoushuone Aleksanteri
Jakelu Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta 4

1. Kokouksen avaus
2. Kokouksen järjestäytyminen
3. Edellisten kokousten (28.8.2019 ja 12.11.2019) pöytäkirjojen hyväksyminen
4. Tuotantokanien hyvinvointi ja käyttäytymistarpeet, *Jonna Kumpulainen*
5. ~~Vesipuhveloiden hyvinvointi ja käyttäytymistarpeet, *Laura Hänninen*~~
6. Ajankohtaista maa- ja metsätalousministeriöstä ja EU-komission linjaukset, *Susanna Ahlström*
7. Muut asiat
8. Seuraavan kokouksen asialista
9. Kokouksen päättäminen

Liitteet

- Kokouksen 12.11.2019 pöytäkirja

Linkkejä

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta Valtioneuvoston hankerekisterissä
<http://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=MMM015:00/2016>

Valtioneuvoston asetus tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnasta (330/2009)
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090330>

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi HE 154/2018 <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f805da0ad>

Matkalaskupohja <http://mmm.fi/yhteystiedot>

Blogijutut kokouksista Eläinten hyvinvointikeskuksen www.elaintieto.fi sivustolla

Tervetuloa kokoukseen!